

СОФИЯ КУЗЕВА-ЧЕРНЕВ

АКТРИСА, КОЯТО ЗАПОМНЯМЕ ЗАВИНАГИ

Искра Димитрова

Ако бях кинорежисьор, а не филмов критик, София Кузева-Чернев сигурно щеше да играе в повечето от филмите ми.

Красива – класически красива.

Женствена – класически женствена.

Покриваща представата ни за красота и женственост, която изобразителното изкуство, а и животът, градят от векове.

Но и не само красива, и не само женствена.

През 1988 година, още като студентка в Националната академия за театрално и филмово изкуство, София грабва вниманието на двама от най-изявените български кинотворци – сценариста Владо Даверов и режисьора Иван Андонов. Те ѝ поверяват главната женска роля в своя филм "Вчера", който се вписа заедно с нейното актьорско изпълнение в класиката на българското кино. А и до ден днешен си остава култов филм не само за предишните, но и за новите поколения зрители.

В тази своя първа филмова роля – на Дана, дъщеря на дипломат, която пристига като нова ученичка в най-елитната за времето английска гимназия с пансион в град Ловеч и която тук изпитва първия си любовен трепет към съученика си бунтар Иван (Христо Шопов) – съвсем младата София поразително разкрива своята актьорска дарба.

Разкрива вродения си талант да изпълва външното или видимото в създавания от нея образ с дълбоко вътрешно съдържание.

Зад жестовете ѝ, погледа ѝ, големите ѝ изразителни очи, отронените думи, миговете мълчание, се откроява най-важното в изкуството на киното – уникалността на човешкия характер на героинята, мисловната ѝ нагласа, нравствените ѝ сетива. Наистина, малко са актьорите, които успяват да постигнат това само с присъствието си на екрана, без помощта на целенасочено за изграждането на даден образ сюжетиране или диалогизиране.

Ако пък се вгледаме в някои от рекламните клипове с нейно участие, направени по-късно в чужбина, ще се поразим колко различна може да е нейната външна визия – чак човек да не повярва, че пред него е една и съща актриса. Особено след като видимото ѝ превъплъщение се оказва и "жанрово" оцветено – комедийно, драматично, абсурдистко...

Но актьорската съдба на София Кузева-Чернев понася ударите на историческия преход за страните от Източния блок в края на 20. век. Тя се дипломира като актриса в съдбоносната за България 1989. А през първата половина на 90-те българското кино буквално изчезва. Пари за филми няма. Остава театърът, където София се радва на няколкогодишна възможност да играе на сцената, докато житейският ѝ път не я отвежда в Германия, в чуждоезичната страна, където изглежда немислимо да продължи да се доказва точно като актриса...

Разбира се, филмът "Вчера" не изчерпва филмографията на София Кузева-Чернев, защото първата ѝ впечатляваща изява категорично я поставя във фокуса на вниманието на кинорежисурата. Така съвсем в началото на започващия в България исторически преход тя се снима от филм във филм - в "Ако можеш, забрави" (1988) на Николай Босилков, в "Очите плачат различно" (1989) на Александър Раковски, в "Разводи, разводи" (1989) на Ивайло Джамбазов, в "Немирната птица любов" (1990) на Рангел

Вълчанов, в "Чиполино" (1990) на Лиляна Годорова, в "Хоризонтален пейзаж" (1991) на Тодор Стоянов, във "Вампир" (1992) на Павел Павлов.

А всяко нейно екранно превъплъщение неотменно е белязано със значимото "невидимо" в образите на героините ѝ, което София отстоява като своя запазена марка от ролята на Дана във филма "Вчера". Да го наречем - вътрешна духовност или особено висок актьорски интелект.

Мога само да си представя как съвсем младата актриса щеше да продължи да блести с красота, дарба и ум в българското кино и от тук нататък, ако българското кино не започна да се възражда едва през новия ни век.

Дарбата на София, впрочем, още в дебютната ѝ роля е забелязана и от чужди кинорежисьори.

През 1989, очевидно точно заради нейната, вече заявена актьорски запазена марка на „впечатляваща външна визия и дълбока вътрешна духовност“, София е поканена от Георгий Юнгвалд-Хилкевич да се снима в неговия филм с необикновена стилистика по мотиви от разкази на Исак Бабел "Искусство жить в Одесе" (СССР–Франция), в който тя е партньорка на такива колоси в руското кино като актьорите Алексей Петренко и Олег Табаков.

Роля ѝ поверява и чешкият режисьор Иржи Адамец в българо-чехословашката копродукция "На брега на морето" през 1991.

А през 1998, въпреки "чуждоезичието", вече се снима и в Германия – във филма „Пет минути“ на Брита Краузе.

През 2007, отдаден на идеята за най-истинско арт кино, Бернхард Камел от Австрия избира именно София за главната роля в своя впечатляващ филмов дебют "Дъщерята". За мен няма никакво съмнение, че в нейно лице той е видял най-подходящата актриса за своята филмова рефлексия върху живота като такъв, върху всемира като такъв и върху човека като част от този всемир. Усетил е с философската си нагласа, че малко актриси могат като нея да постигнат нужната дълбока органика на емоционално-духовното си присъствие на екрана.

Този филм привлече вниманието на няколко, с по-голяма арт-ориентация фестивала като "Diagonale 08" в Грац, като Фестивала на фестивалите в Санкт Петербург'08, като Международния София Филм Фест'09 и като Международния кинофорум "Златен Витяз"09 в Липецк, Русия, на който "Дъщерята" бе отличен със Специален диплом на журито на името на Андрей Тарковски за търсенето на нови форми в изкуството на киното.

София Кузева-Чернев безспорно има своя дял в арт-успеха на този филм, успявайки във всеки екранен миг да ни ангажира с вътрешния живот на своята героиня – богат на екзистенциални въпроси, на емоции и на размисъл, на ценностни ориентири, и то преимуществено без изричането на много думи. Както се казва – запазената марка си е запазена марка и в актьорската професия.

...Мисля си, че ако имаше начин големите режисьори по света да видят екранното присъствие на София Кузева-Чернев, творческият им инстинкт щеше да ги накара буквално да се борят за нея като актриса. Заради особено широкия диапазон на актьорските ѝ възможности. Заради духовното ѝ излъчване. Силни очи. Красота. Несъмнена киноголичност. Чувственост. Ум.

А мечтата на София Кузева-Чернев е отново да се снима в български филм, качествен.